

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан географічного факультету
 /Іван КАЛІНИЧ/
« 30 » червня 2022 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА ТА ІСТОРИЧНА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Назва курсу	Геологія загальна та історична
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності, предметної спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Микита Михайло Михайлович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	mykhailo.mykyta@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=802
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	4,5 кредити ЄКТС / 135 годин
Обсяг курсу	60 годин – аудиторні заняття (32 години лекційні, 28 годин лабораторні заняття); 75 годин – самостійна робота студента.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, лабораторних робіт, консультацій тощо.
Анотація до курсу	Курс «Геологія загальна та історична» є обов'язковою дисципліною при підготовці фахівців спеціальності "Географія" і є одним із базових предметів у системі геолого-географічних наук. Здобувачі освіти отримують основні відомості про геологію як науку про Землю, особливості перебігу ендегенних і екзогенних геологічних процесів, про мінерали, гірські породи та їх значення, а також питання геологічної історії розвитку Землі. Основне завдання курсу – опанування здобувачами знань про мінерали, гірські породи і їхній генезис, про закономірності геологічних процесів, та типів відкладів.
Ключові слова	Геологія, геологічні процеси, мінерали, гірські породи, ендегенні процеси, екзогенні процеси.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Геологія загальна та історична» є вивчення внутрішньої будови Землі, ендегенних й екзогенних процесів, основних структурних елементів земної кори та закономірностей їх розвитку. основними цілями курсу є оволодіння студентами теоретичних знань з наступним закріпленням їх на лабораторних роботах та застосування при польових дослідженнях; здатність аналізувати мінерали, гірські породи та знати їхній генезис; розуміти закономірності геологічних процесів, та типи відкладів; розглядати зв'язок геологічних процесів зовнішньої та внутрішньої динаміки, а також сучасних свідчень про геологічну будову Землі, та процеси, що її змінюють, у тому числі і техногенного плану. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

	технологій, вести здоровий спосіб життя. ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 4. Здатність працювати в команді. ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків. ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства. ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному). ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України. ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.	
Пререквізити курсу	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з навчальних курсів освітньої програми «Географія»: ОК 10 «Основи екології та екологія людини»; ОК 14 «Загальне землезнавство».	
Очікувані результати навчання	Здобувач повинен знати теорію предметної області, зв'язок геології загальної та історичної з іншими географічними науками, уміє оперувати базовими поняттями з дисципліни.	PH 5, 13
	Знати модель внутрішньої будови земної кулі та земної кори, методи їх дослідження; суть ендегенних та екзогенних процесів та їхній зв'язок із структурами земної кори та географічними умовами території, генетичні типи відкладів.	PH 14, 15
	Володіти знаннями про геологічну історію Землі та таксономічні одиниці геохронологічної шкали; знати класифікації, діагностичні властивості мінералів та гірських порід, особливості їх походження, поширення та використання.	PH 15, 19
	Пояснює зміни, які відбуваються у рельєфі планети, пов'язані з ендегенними та екзогенними чинниками, визначає наслідки таких змін.	PH 16
	Володіти методикою польових геологічних обстежень і уміти пояснювати геологічні процеси і явища у взаємозв'язку з природними умовами.	PH 16, 18
	Володіти знаннями про магматичні, осадові та метаморфічні породи; визначати типи та класи мінералів; визначати фізичні властивості мінералів та гірських порід; діагностувати мінерали та гірські породи, що вивчалися протягом року на лабораторних заняттях.	PH 19, 21
	Уміти читати геологічну карту та визначати характер залягання гірських порід; здійснювати побудову геологічних розрізів та описувати їх.	PH 19, 21
	Визначати мінерально-петрографічні та геологічні характеристики природних об'єктів, діагностувати основні	PH 16, 19, 21

	геологічні процеси на місцевості, подавати рекомендації щодо зменшення їх негативного впливу на довкілля, розвивати відповідальне ставлення до природи; використовувати ці навички у професійній діяльності.	
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесні методи – лекція, бесіда, диспут. Наочні методи – виконання лабораторних робіт, усне опитування на лабораторних заняттях, ситуаційні завдання прикладного характеру, ілюстрації, демонстрації, презентації, реферати. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності – контроль за самостійною роботою студентів. Інтегровані (універсальні) методи. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності – поточне опитування, модульне контрольне опитування, підсумковий контроль.	
Необхідне обладнання	Технічні засоби: дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо); технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі, Інтернет ресурси) для пред'явлення дидактичного матеріалу; - пакети завдань для модульного та підсумкового контролю; система віртуального навчання «Moodle»; офісні додатки; сервіс Google Meet. Обладнання: атласи, прилади і матеріали Кабінету геології, карти.	
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний контроль для змістового модуля № 1 включає виконання 7-ми лабораторних робіт, за якісне виконання і захист яких можна максимально отримати 45 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки реферату (максимальна оцінка 10 балів) та написання модульної контрольної роботи (три теоретичні питання) для виявлення рівня теоретичних та практичних знань, яка максимально оцінюється у 45 балів. Змістовий модуль № 2 включає виконання 7-ми лабораторних робіт, за виконання і захист яких можна максимально отримати 45 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки реферату (максимальна оцінка 10 балів) та написання модульної контрольної роботи (три теоретичні питання) для виявлення рівня теоретичних та практичних знань, яка максимально оцінюється у 45 балів. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Студенти, які не були присутні (з поважних причин) також повинні скласти модульну контрольну роботу протягом двох тижнів. Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами підсумкового модульного контролю. Семестровий контроль з дисципліни «Геологія загальна та історична» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна за змістом і структурою екзаменаційних білетів, які розглядаються та затверджуються на засіданні випускової кафедри. Якщо студент за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на екзамені отримав менше 60 балів, то викладач має	

	право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання. Під час відповіді на питання екзаменаційного білета враховується чіткість, логічність і послідовність викладу матеріалу, культура мовлення, уміння аналізувати, порівнювати, робити узагальнення та висновки. Критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен у формі усної перевірки знань
Зміст курсу	Змістовий модуль 1. <i>Геологія як наука. Геологічна діяльність екзогенних процесів.</i> Тема 1. Геологія як наука. Вивітрювання гірських порід. Тема 2. Елювій, делювій, умови їх формування та особливості. Тема 3. Види води в гірських породах. Поняття про зони аерації і насичення. Тема 4. Поняття про підземні води, ґрунтові та міжпластові води. Тема 5. Артезіанські та тріщино-карстові води. Типи та класифікація джерел. Тема 6. Карст, умови його розвитку та значення. Тема 7. Геологічна робота річок. Змістовий модуль 2. <i>Льодовикові та еолові процеси. Ендогенні процеси та історія розвитку планети.</i> Тема 8. Геологічна робота льодовиків. Тема 9. Геологічні процеси в перигляціалній зоні. Тема 10. Геологічна робота вітру. Тема 11. Геологічна робота моря. Тема 12. Процеси внутрішньої динаміки Землі. Тема 13. Дислокації. Тема 14. Основні структурні елементи земної кори і літосфери. Тема 15-16. Основні етапи еволюції планети та органічного світу.
Література для вивчення дисципліни	Основна література Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія: Підручник. – Київ: Либідь, – 2003. – 480 с. Іванік О.М., Менасова А.Ш., Крочак М.Д. Загальна геологія. Навчальний посібник. – Київ. - 2020. – 205 с. Мізерський В. Динамічна геологія (загальна геологія): навчальний посібник : пер. с пол. / Володимир Мізерський ; Пер. Роман Смішко . – 2-ге вид., випр . – Львів : Видавництво Львівського університету ім. І.Франка, 2011 . – 354 с. Мислюк О. О. Геологія з основами геоморфології [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. О. Мислюк, О. М. Хоменко ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2018. – 163 с. – режим доступу: http://elib.chdtu.edu.ua/e-books/2832 Суярко В.Г. Загальна та нафтогазова геологія : навчальний посібник / В. Г. Суярко, О. О. Сердюкова, В. В. Сухов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 212 с. Микита М.М. Методичні матеріали для виконання лабораторних робіт з курсу “Геологія загальна та історична” / Микита М.М. – Ужгород: Видав. ДВНЗ “УжНУ”, 2020. – 58 с. Додаткова література

	1. Смішко Р.М. Геологія з основами геоморфології. Навч. посібн. Львів: видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. - 106 с. 2. Тихоненко Д.Г. Геологія з основами мінералогії: Навч. посібник / Д. Г. Тихоненко, В. В. Дегтярьов, М. А. Щуковський та ін.; За ред. д-ра с. -г. наук, проф. Д. Г. Тихоненка. – К.: Вища освіта, 2003. – 287 с. 3. Шевчук В.В., Іванік О.М., Крочак М.Д., Мєнасова А.Ш. Загальна геологія. Практикум. – К.:ВПЦ „Київський університет”, 2005. – 136 с. 4. Атлас Геологія та корисні копалини України. – Київ. – Вид-во НАН України, 2001.– 168с. 5. Лукієнко О.І. Структурна геологія з основами структурно-парагенетичного аналізу. – К.:ВПЦ”Київський університет, 2002. – 366 с. 6. Митропольський О.Ю., Іванік О.М. Основи морської геології. – К.:ВПЦ “Київський університет, 2004. – 219 с. 7. Шевчук В.В., Михайлов В.А. Загальна геотектоніка з основами геодинаміки: Підручник. – К.:ВПЦ ”Київський університет”, 2005. – 328 с. 8. Куровець М., Гунька Н. Основи геології. Підручник для вузів. – Львів, 1997. – 694 с. 9. Богуцький А.Б. та ін. Породоутворюючі мінерали і гірські породи (лабораторний практикум) Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1998 р. – 67 с.
Інформаційні ресурси	1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни: http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/Lukienko_struct_geology.pdf http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2574/Kurs_lekcij.PDF https://www.twirpx.com/file/419995/ https://zu.edu.ua/doc/bio/np_geologiya.pdf 2. Освітні портали: https://www.googleadservices.com/pagead/aclk https://uk.wikipedia.org/wiki http://lib.sowa.com.ua/web-resypts.htm
Питання для підсумкового контролю	1. Поняття геологія й геоморфологія, структура наук. 2. Основні етапи розвитку геології. 3. Основні етапи розвитку геоморфології. 4. Поняття про геологічні процеси. 5. Класифікація геоморфологічних процесів. 6. Фізичне вивітрювання, типи та значення. 7. Хімічне та органічне вивітрювання. 8. Елювій і його значення. 9. Делювій, умови формування і особливості. 10. Геологічна діяльність підземних вод. 11. Види води у гірських породах. 12. Схематична будова зони аерації (за Слов’яновим). 13. Ґрунтові води, їх особливості. 14. Міжпластові води, їх особливості. 15. Схематична будова артезіанського басейну. 16. Тріщинні і карстові води їх особливості. 17. Типи і класифікація джерел. 18. Карст, умови його розвитку. 19. Характеристика карстових форм. 20. Поділ геологічної роботи річок. 21. Схематична будова алювіальної пачки (за Шанцером). 22. Типи і будова річкових терас. 23. Умови живлення і руху льодовиків. 24. Льодовикові процеси і форми рельєфу. 25. Водно-льодовикові відклади і форми рельєфу.

26. Геологічні та геоморфологічні процеси в перигляціальной зоні.
27. Денудаційна і акумулятивна робота вітру, еолове рельєфотворення.
28. Леси, походження та розповсюдження.
29. Морська абразія.
30. Класифікація коливальних рухів.
31. Особливості платформ.
32. Основні структурні елементи платформ.
33. Особливості геосинклінальних систем.
34. Етапи розвитку геосинклінальних систем (за Хаїном).
35. Складчасті і розривні дислокації.
36. Значення вивчення дислокацій.
37. Внутрішня будова Землі (схема).
38. Основні структурні елементи земної кори і літосфери.
39. Тектонічні цикли.
40. Ділянки геосинклінальних поясів.
41. Основні геотектонічні гіпотези.
42. Теорія фіксизму.
43. Основні положення гіпотези мобілізму.
44. Основні етапи еволюції земної кори й органічного світу.
45. Історія розвитку планети.
46. Геологічна історія палеозою.
47. Геологічна історія мезозою.
48. Геологічна історія кайнозою.